

Särtryck ur
VÅR FÅGELVÄRLD
Årg. 25 1966 Nr 4
—

Rovfågelsträcket vid Falsterbo

(Meddelande från Falsterbo fågelstation 34)

Av

LEIF ROSÉN

S u m m a r y: The Migration of Birds of Prey at Falsterbo
(Report from Falsterbo Bird Station No. 34).

Rovfågelsträcket vid Falsterbo

(Meddelande från Falsterbo fågelstation 34)

Av
LEIF ROSÉN

Syftet med föreliggande uppsats har varit att med hjälp av tillgängligt material försöka presentera de allmänna rovfågelarternas sträckförlopp och få svar på följande frågor:

1. Vilken är den genomsnittliga sträckperioden och när kulminerar sträcket för de olika arterna?
2. Hur påverkas sträckperioden om sträcket ett år är senare eller tidigare än normalt? Blir den längre eller kortare?
3. Tenderar många eller eventuellt alla arter att vara sena respektive tidiga under samma år?
4. Finns det någon art som har en genomgående tendens att senarelägga eller tidigarelägga sträcket?
5. Tenderar totalsumman att öka eller minska hos någon art?

Materialet till uppsatsen är för åren 1942—1944 hämtat från RUDEBECK (1950) samt för åren 1949—1950 och 1952—1960, sammanlagt 14 år, ur Falsterbo fågelstations dagsummerapporter förvarade i Skånes Ornitologiska Förenings arkiv. År 1951 är inte medtaget, då det var flera avbrott i observationerna under detta år.

Metodik

Hösten har indelats i (jämna) 5-dagarsperioder. I dessa har antalet sträckande fåglar införts. Totalsumman har räknats ut. Som mått på sträckkulmination har räknats medianen, dvs. den dag, då 50% av fåglarna har sträckt. Då ett ringa antal individer av olika anledningar är extremt tidiga respektive sena, har det dragits av 5% i början och 5% i slutet av sträcket. De återstående 90% har kallats huvudmassan, och sträckperiodens längd har räknats som den tid då huvudmassan har sträckt. Detta har varit behandlingen för varje år och varje art. Totalsumman för de olika 5-dagarsperioderna har uträknats, ett medelår har erhållits och behandlats på samma sätt. Observationens början och slut varierar nästan varje år, varför olika divisorer har använts vid uträknandet av antalet ex/dag för medel-

året. Detta medelårs huvudmassa återfinnes i diagrammen för varje art. För varje år och art har avvikelser från medelårets median uträknats.

Resultat

Fråga 1 besvaras i diagrammen för de olika arterna. Observera att skalorna kan vara olika på samma sida. (t.ex. pilgrimsfalk/-lärfalk). Datum ovan diagrammen är medianen.

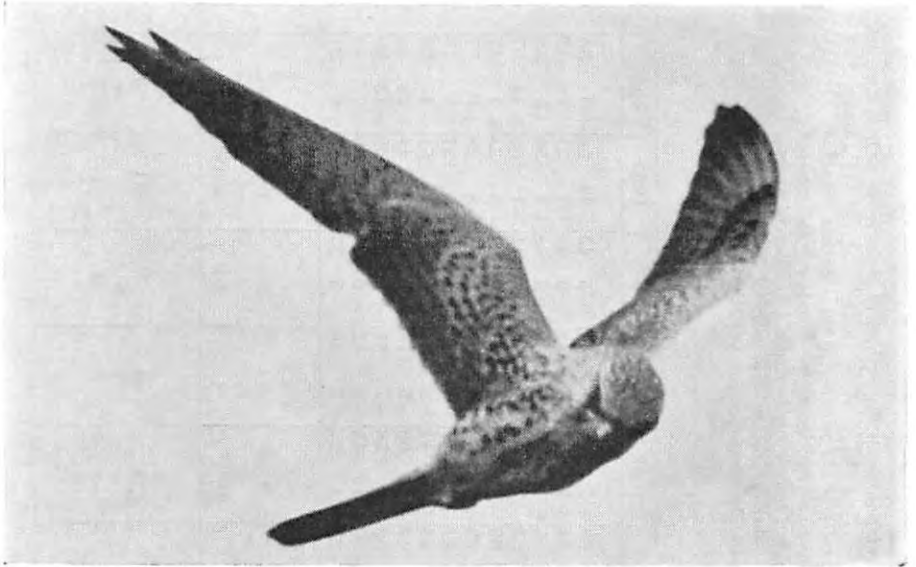
Fråga 2 har besvarats med hjälp av tab. 1 och 2. Mot den allmänna uppfattningen tyder svaga tendenser för de flesta arterna på följande: De år sträcket är sent förlängs i allmänhet sträckperioden för huvudmassan, och de år sträcket är tidigt tenderar sträckperioden att bli kortare. Undantag för båda reglerna visar speciellt ormvråken. Det finns ytterligare några undantag från den senare regeln, men det framgår likväl tydligt av tab. 2, att perioden i allmänhet förlängs, då sträcket är sent. Tre arter har lika antal för långa som för korta perioder de år sträcket är försenat. De övriga 8 arterna har övervägande för långa perioder de år deras sträck ligger senare än medelårsmedianen.

Fråga 3. I allmänhet är det ganska jämn fördelning mellan tidiga och sena arter, som framgår av tab. 1, men somliga år överväger det ena. Sålunda var 1949 ett år, då 10 arter var tidigare än normalt, 1 art normal och 1 sen. 1955 var 11 arter sena och 1 normal, och 1957 var 9 arter tidiga och 3 arter sena. Detta har satt sina spår, bl.a. i form av pucklar på den kanske väntade normalkurvan. Sålunda förklaras den markanta puckeln hos bivråken för perioden 20—25 september av 15-dagarsförseningen 1955, ett år då det till yttermera visso sträckte ovanligt mycket bivråk. Angående förseningar 1954 och 1955 se LENNERSTEDT (1958: 321) och ULFSTRAND (1959: 155). 1954 konstaterade man försening av bl.a. sparvhök, vilket stämmer med tab. 1, medan stenfalken enligt samma tabell det året var 4 dagar för tidig. För 1955 heter det, att en mer eller mindre utpräglad försening kännetecknar ett flertal rovfågelarter, vilket stämmer med tabellen, där samtliga arter utom en var försenade. Fjällvråken tycks det året ha varit normal. Förseningen var kraftig. 18 dagar för ormvråk, 15 dagar för bivråk osv. I tabeller och hypoteser har räknats antingen med för tidigt eller för sent sträckande fåglar oberoende av antalet dagar. Dessa varierar naturligtvis betydligt och ligger mellan +22 och -21, men för det mesta rör det sig endast om några dagar.

Tab. 1. Avvikelser från medelårets median och sträckperiodens längd. (Table showing deviation from the median of the average year and the extension of the migration period.)

Siffra med + betecknar antalet dagar tidigare än medelårsmedianen (Figure with + stand for the number of days earlier than the median of the average year). Siffra med - betecknar antalet dagar senare än medelårsmedianen (Figure with - stands for the number of days later than the median of the average year). > betecknar antalet arter med sträckperioden längre än normalt (Number of species with the migration period longer than normal). = antalet arter med normal sträckperiod (Number of species with normal length of migration period). < antalet arter med kort sträckperiod (Number of species with shorter migration period).

Art (Species)	År (Year)															
	1942	1943	1944	1949	1950	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	M	
<i>Falco peregrinus</i>	-2	51	-4	65	+4	78	+5	53	-3	49	+6	51	-7	58	-5	38
<i>Falco subbuteo</i>					+6	33	+8	22	-10	30	-21	29	-9	21	-6	28
<i>Falco tinnunculus</i>	+4	49	-19	66	-7	59	+2	51	-8	64	+8	66	-11	59	-2	49
<i>Falco columbarius</i>	+7	48	±0	43	-2	59	+7	46	-3	38	+1	43	-1	27	+4	55
<i>Buteo buteo</i>	+3	40	+2	30	+2	40	+3	33	+6	34	-8	15	-6	24	+2	34
<i>Pernis apivorus</i>	+2	18	+6	38	±0	17	+2	29	+4	29	+1	9	+5	31	+2	19
<i>Buteo lagopus</i>	-4	23	+9	16	-7	32	+4	18	-5	30	-3	22	±0	24	+6	29
<i>Circus aeruginosus</i> ...	+3	44	+13	42	-6	50	+2	39	±0	45	+7	51	+7	23	±0	42
<i>Circus cyaneus</i>	-6	44	-1	70	+1	59	+5	36	-8	38	-3	26	±0	44	+1	39
<i>Accipiter nisus</i>	-3	55	+2	61	-4	63	+12	57	-2	55	-4	58	+9	56	-4	55
<i>Milvus milvus</i>	+7	52	+11	49	+5	44	±0	54	-6	43	-10	30	+5	39	+9	35
<i>Pandion haliaetus</i>	-3	34	+7	33	±0	32	-4	34	+7	37	±0	26	+4	44	-3	35
Summa avvikelser från medianen (Amount of deviation from the median)	6+	7+	5+	10+	3+	5+	5+	6+	-	7+	9+	7+	6+	8+		
	5-	1=	2=	1=	1=	1=	2=	1=	1=					2=		
	5-	3-	5-	1-	8-	6-	5-	5-	11-	5-	3-	5-	6-	2-		
Sträckperiodenslängd i förhållande till medeltalet (The extension of the migration period compared to average)	>4	6	9	4	6	3	4	3	7	4	6	8	11	5		
	=1	2	-	2	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-		
	<6	3	3	6	5	4	8	8	4	8	5	4	1	7		

Tornfalken (*Falco tinnunculus*), har minskat i antal, sedan år 1955 ligger det årliga antalet förbisträckare vid Falsterbo under årsmedeltalet för här behandlade 14-års-period. (*The Kestrel has decreased in numbers as a migrant at Falsterbo since 1955*).
Foto: L. NORSTRÖM, Naturfotograferna.

Fjällvråkar (*Buteo lagopus*) lämnar ännu i november och december vårt land vid Falsterbo, vilket medför att årligen ett växlande antal passerar utan att registreras. (*A certain number of Rough-legged Buzzards pass every year Falsterbo during november and december, after the main migration period of the species. Normally no observations are carried out at that time, why this affects the information of the annual totals of the species.*) Foto: L. NORSTRÖM, Naturfotograferna.

Tab. 2. Antalet tidiga (+) år och sena (–) år och hur sträckperiodernas längd varierar under respektive. (The amount of early+ years and late–years and how the extension of the migration period varies respectively.)

Art (Species)	Sträckperioden (Migration period)			
		Längre (Longer)	Lika (Equal)	Kortare (Shorter)
<i>Falco peregrinus</i>	7+	2	1	4
	7–	4	0	3
<i>Falco subbuteo</i>	6+	4	0	2
	6–	3	1	2
<i>Falco tinnunculus</i>	6+	3	0	3
	1=	0	0	1
	7–	5	0	2
<i>Falco columbarius</i>	6+	2	1	3
	1=	0	0	1
	7–	4	0	3
<i>Buteo buteo</i>	9+	7	1	1
	5–	1	1	3
<i>Pernis apivorus</i>	9+	5	0	4
	2=	1	0	1
	3–	2	0	1
<i>Buteo lagopus</i>	6+	1	2	3
	2=	1	0	1
	6–	4	0	2
<i>Circus aeruginosus</i>	8+	3	0	5
	2=	1	0	1
	4–	2	0	2
<i>Circus cyaneus</i>	5+	1	0	4
	1=	1	0	1
	8–	4	0	4
<i>Accipiter nisus</i>	6+	2	1	3
	8–	4	0	4
<i>Milvus milvus</i>	8+	3	0	5
	1=	1	0	0
	5–	3	0	2
<i>Pandion haliaetus</i>	8+	5	1	2
	2=	0	0	2
	4–	3	0	1

Fråga 4 är av speciellt intresse beträffande gladan, som ju de senaste åren ändrat sina övervintringsvanor. Den väntade senareläggningen framgår inte av tab. 1. Gladan är 1960 t.o.m. 7 dagar tidigare än normalt. Anledningen kanske är, att det var först vintern 61/62 som gladan övervintrade i större antal, jfr. ULFSTRAND (1963: 182). En fågel som däremot tycks ha ändrat sin hösttidtabell något är fiskgjusen, som de 5 sista åren (56—60) kulminerar tidigare än medelårsmedianen. För de övriga arterna kan man inte tydligt märka någon motsvarande tendens.

Fråga 5 är ju av intresse i dessa biocidtider men inte bara av den anledningen. Det är ju allmänt bekant, att det förekommer fluktuationer i de olika populationernas storlek, vilka många gånger endast går att observera men ej att förklara.

Vad anledningarna än är, framgår det av tab. 3, bl.a. att pilgrimsfalken de 9 sista åren ligger under medeltalet. Tornfalken har minskat och ligger under sitt medeltal sedan 1955, stenfalken sedan 1956, fjällvråken sedan 1952, blå kärrhök sedan 1955, gladan och sparvhöken sedan 1956. Följande tycks fram till 1961 hållit sina ställningar på ett ungefär: lärkfalk, bivråk och fiskgjuse. Glädjeämnet i det här sammanhanget är den bruna kärrhöken, som utom 1959 ligger över medeltalet fr.o.m. 1954. Ormvråken ligger under medeltalet sedan 1955 utom 1959, då den ligger något över.

Bearbetningssvårigheter

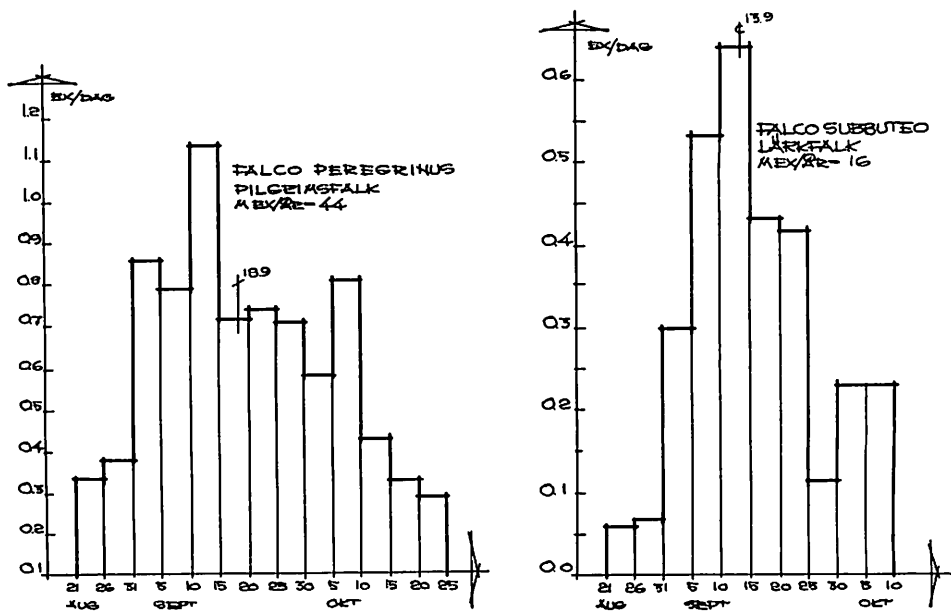
Vid arbetet med en sådan här översikt är svårigheterna många. En är att observationstiden de flesta år avslutas för tidigt. Fjällvråkens sträck t.ex. fortsätter ju hela november och in i december, varför de sista exemplaren sällan eller aldrig kommit med i protokollen. På liknande sätt är det med stenfalken och i viss mån även med sparvhöken. Detta gör, att det kan uppstå felaktigheter. Medianen ligger kanske lite för tidigt, sträckperioden är kanske lite för kort osv. För de flesta arter, där det endast är fråga om ströexemplar, försvinner de dock i de avdragna 5% i slutet av sträcket. Vissa år kan ogynnsamma vindar vara förhärskande under sträcktiden och då tvinga ut fåglarna på ett sätt som gör det svårt eller omöjligt för observatören att räkna in dem, jfr ULFSTRAND (1958: 120). Detta problem är kanske störst, då det gäller vråkarna, som ju redan är ett problem genom sin svårbestämbarhet i fält, jfr. ENEMAR (1964: 9). I genomsnitt sträcker

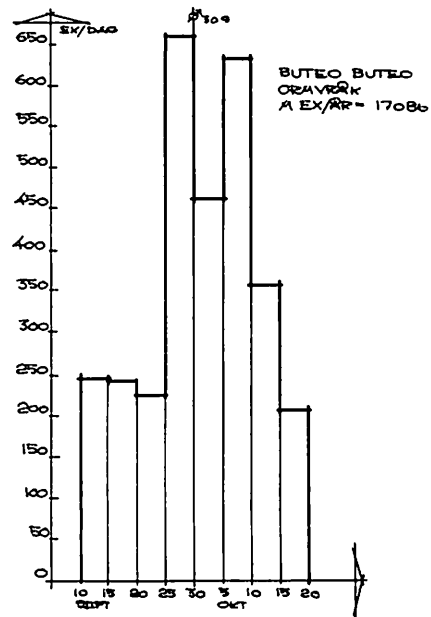
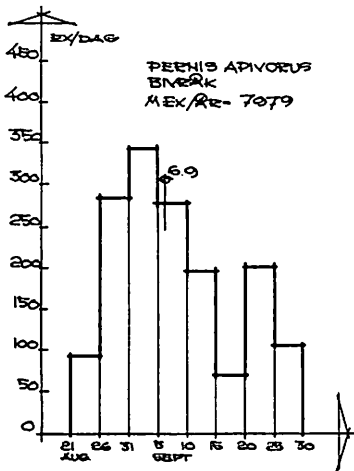
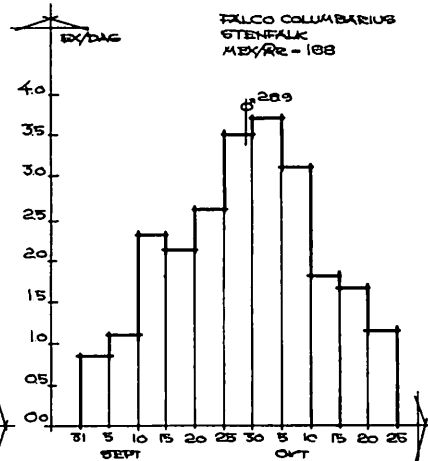
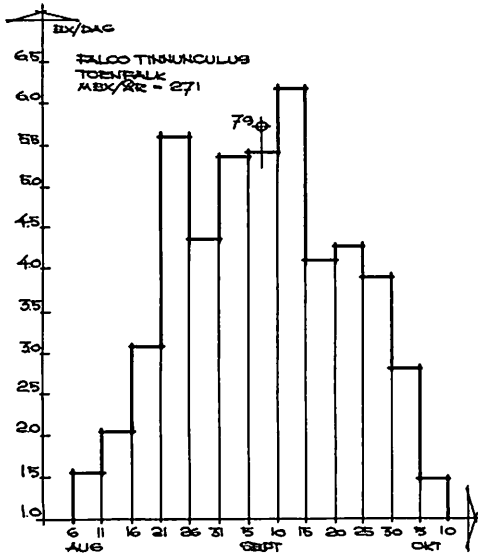
Tab. 3. Totalsumman sträckande exemplar. (*The total sum of migrating birds.*)

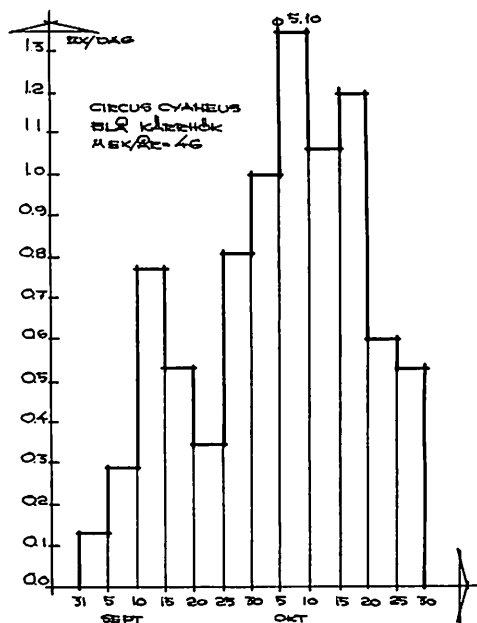
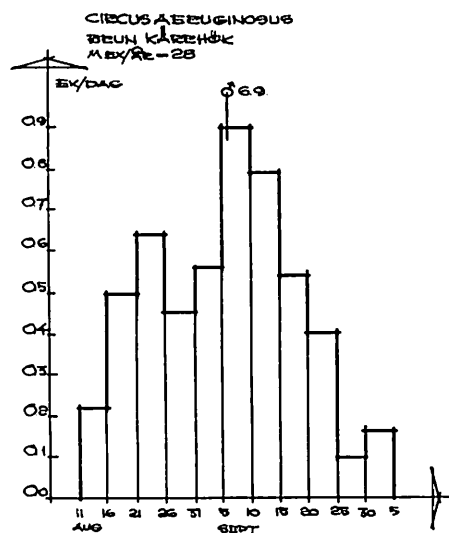
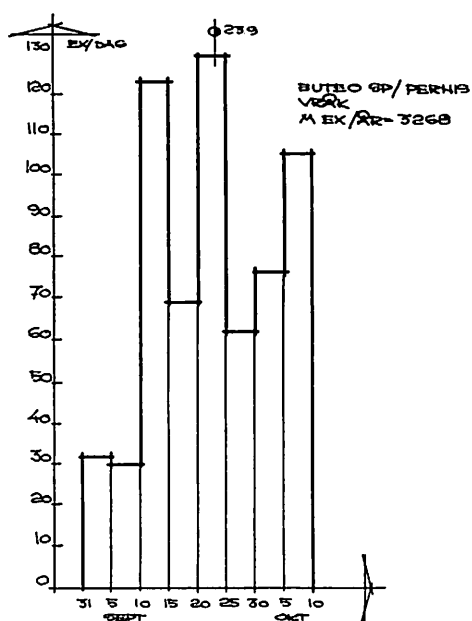
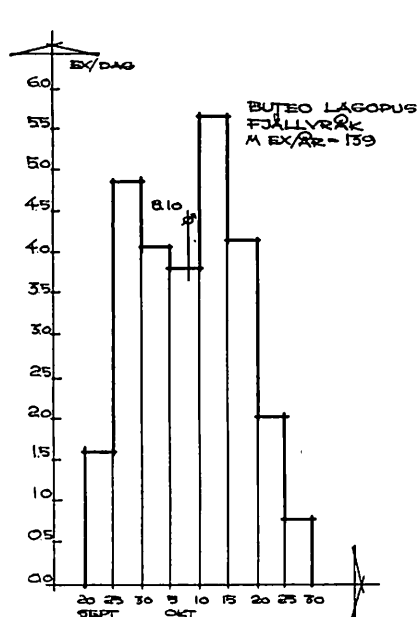
Art (Species)	År (Year)														
	1942	1943	1944	1949	1950	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	M
<i>Falco peregrinus</i> ...	110	79	88	45	69	31	40	33	25	38	16	9	17	9	44
<i>Falco subbuteo</i>	4	3	12	16	13	19	13	21	42	12	20	16	28	9	16
<i>Falco tinnunculus</i> ..	122	239	242	373	419	146	320	368	226	208	243	210	164	216	271
<i>Falco columbarius</i> ..	156	215	156	98	226	113	135	200	128	100	111	44	101	24	128
<i>Buteo buteo</i>	19 969	25 732	29 521	21 530	36 683	14 017	16 658	17 459	13 073	6 550	7 400	11 124	18 461	1 930	17 086
<i>Pernis apivorus</i>	4 633	1 292	4 571	2 468	5 024	6 117	19 033	6 641	20 869	9 344	11 759	6 431	5 873	7 648	7 979
<i>Buteo lagopus</i>	223	136	278	353	188	70	126	105	118	56	70	63	90	89	139
<i>Circus aeruginosus</i> .	20	15	21	27	26	29	10	35	49	46	30	39	12	34	28
<i>Circus cyaneus</i>	72	47	103	19	50	36	63	51	30	42	25	27	39	39	46
<i>Accipiter nisus</i>	7 136	7 687	8 231	5 732	11 215	3 759	6 422	8 041	7 249	3 878	5 223	3 305	3 287	2 605	5 944
<i>Milvus milvus</i>	58	57	63	65	77	43	52	73	63	33	35	35	24	34	51
<i>Pandion haliaetus</i> ..	56	57	89	61	113	26	73	80	118	73	89	64	31	27	68
<i>Buteo/Pernis</i>	976	785	381	6 181	4 202	2 054	10 262	1 282	2 074	3 697	1 194	1 140	7 377	4 152	3 268

det årligen över 3000 vråkar, som ej kan artbestämmas. Det rör sig nästan uteslutande om orm-/bivråk och någon enstaka gång om fjällvråk. Bivråksträcket kulminerar den 6.9. och ormvråken den 30.9., och däremellan den 23.9. kulminerar »vråk». Bland dessa finns det som nämnts både bi- och ormvråk, varför man får antaga att dessa båda arters sträckperioder och medianer närmar sig varandra lite mer än vad som kanske framgår av diagrammen.

Följande diagram visar det genomsnittliga sträckförloppet hos 14 års huvudmassor (se fig. 1). Datum ovan diagrammen anger medianen (genomsnittliga sträckkulmination). (Diagrams showing the average migration period of 14 years of certain birds of prey at Falsterbo. Date above the diagrams is the median (average culmination of migration). Only main masses (90 % cf. fig. 1) are included in the diagrams.)

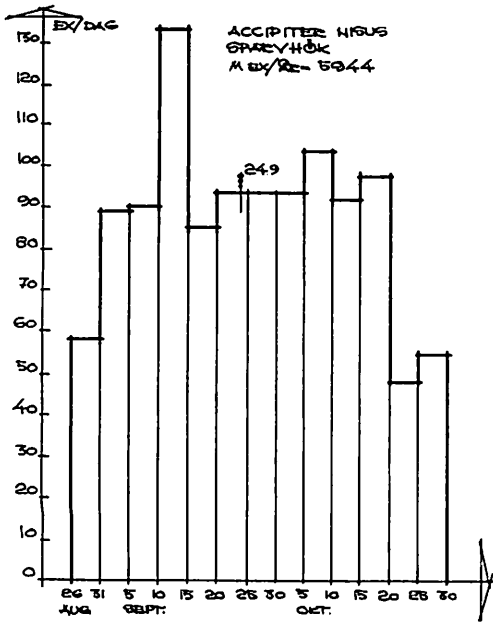
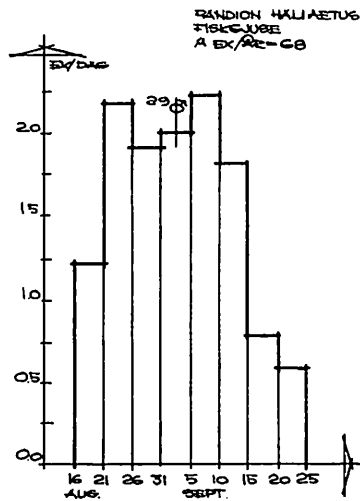
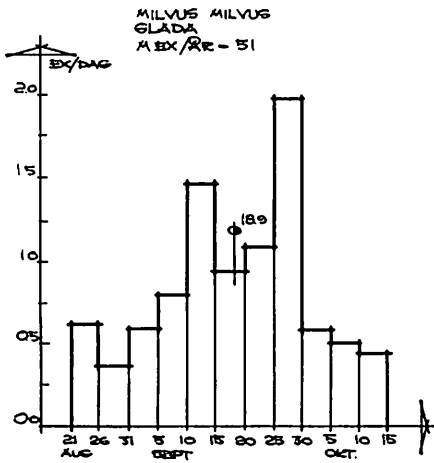
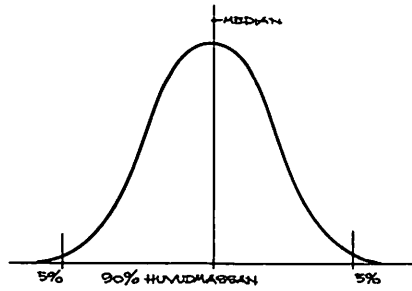

FIG 1

Litteratur

- ENEMAR, A. 1964. Ett försök att mäta fyra ornitologers förmåga att uppfatta och registrera flyttfågelsträcket i Falsterbo. — VF 23: 1—25.
- LENNERSTEDT, I. 1958. Fågelsträcket vid Falsterbo år 1954. Medd. fr. Falsterbo fågelstation 12. — VF 17: 303—331.
- RUDEBECK, G. 1950. Studies on bird migration. — VF Suppl. 1. Lund.
- ULFSTRAND, S. 1958. De årliga fluktuationerna i bivråkens (*Pernis apivorus*) sträck över Falsterbo. Medd. fr. Falsterbo fågelstation 11. — VF 17: 118—144.
- 1959. Fågelsträcket vid Falsterbo år 1955. Medd. fr. Falsterbo fågelstation 14. — VF 18: 131—162.
- 1963. Gladan (*Milvus milvus*) som övervintrare i Skåne. — VF 22: 182—195.

S u m m a r y : The Migration of Birds of Prey at Falsterbo (Report from Falsterbo Bird Station No. 34).

The questions I have tried to answer are: 1. How long is the average migration period and when does it culminate for the different species? 2. How is the extension of the migration period influenced if migration is later or earlier one year? 3. Are many or maybe all the species too late or too early a certain year? 4. Is there any species that has a constant tendency to become later or earlier? 5. Is the total sum of any species increasing or decreasing? Question 1 is answered in the diagram showing the calculated average year. M ex/år means the average total sum per year. The date above the diagram is the median i.e. the day when 50 per cent migrated, and I have taken that as the culmination of the migration. Question 2 is answered in Tables 1 & 2. A slight tendency for most of the species shows that the migration period is longer in years when the migration is late, and shorter in years when the migration is early. There are exceptions e.g. *Buteo buteo*. Question 3 is answered in Table 1 where it will be seen that mostly the distribution among early and late species is rather even. Some years, however, this is not the case; e.g. in 1949 with 10 species earlier than normal, 1 normal and 1 late. In 1955 11 species were late and 1 normal etc. Question 4. One bird, *Pandion haliaetus*, seems to have changed its autumn migration time-table. During the years 1956—60 it culminated earlier than normally. See Table 1. No other bird shows a similar tendency. Question 5 is answered in Table 3, which shows that almost every species is decreasing; *Falco peregrinus* i.e. has been below average for the last nine years. *Buteo lagopus* has been below average since 52, etc. One species, *Circus aeruginosus*, is the only one that seems to increase.

Manuskriptet inlämnat den 18.2.1965. Förf:s adress: Tullgatan 7 b, Lund.
